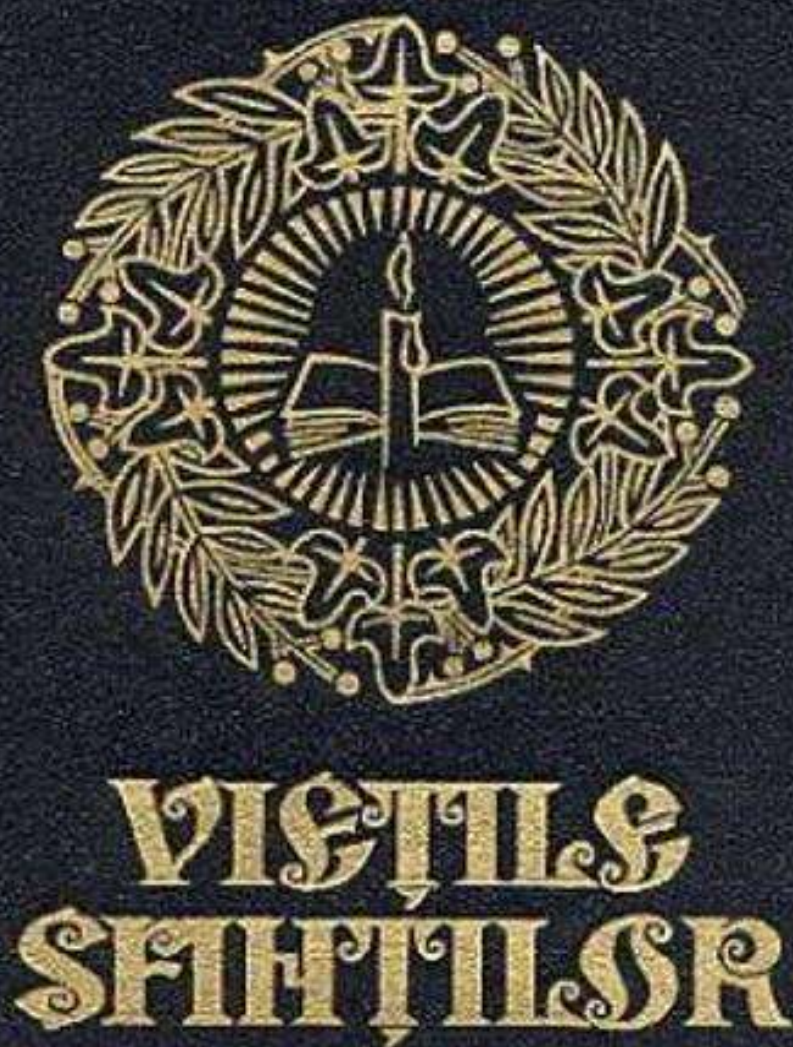

TEZĂUR LITURGIC
2 IANUARIE

**VIATA
SF. IERARH
SILVESTRU,
EPISCOPUL
ROMEI**

VIETILE SFINTILOR-01
ROMAN, 1993

Viața Sfântului Ierarh Silvestru, Episcopul Romei

Sfântul Silvestru, născându-se în Roma cea veche și crescând în sfânta credință, a fost ucenic al lui Quirinus prezbiterul, om iubit de Dumnezeu și înțelept, ortodox în credință, de la care învățând înțelepciunea cărții și bunele obiceiuri, în vârstă sa cea desăvârșită a fost foarte iubitor de străini; pentru că, din dragoste către Dumnezeu și către aproapele, îi aducea în casa sa, le spăla picioarele, îi ospăta și le făcea toată odihna. Odată, a venit în Roma din Antiohia un bărbat sfânt și mărturisitor al lui Hristos, anume Timotei preotul, propovăduind Evanghelia împărăției; pe acela l-a primit Silvestru în casa sa și, folosindu-se foarte mult din a lui viață și învățătură sfântă, s-a făcut desăvârșit în bunătăți și în credință.

Petrecând Timotei în casa lui Silvestru un an și câteva luni, pe mulți romani i-a întors la Dumnezeu, de la închinarea la idoli; pentru care lucru a fost prins de către Tarțuinius, eparhul cetății, și fiind ținut în legături și în temniță, și de trei ori pe zi bătut, pentru că nu s-a supus să jertfească idolilor, apoi tăindu-i-se capul cu sabia, s-a săvârșit; iar fericitul Silvestru luând noaptea

sfintele lui moaște, le-a îngropat în casa sa, cu cântările cele cuviincioase.

După aceasta, o femeie credincioasă, anume Feonisia, a zidit o biserică Sfântului Timotei, din averea sa, cu binecuvântarea lui Miltiade, episcopul Romei, care a și adus într-însa moaștele sfântului mucenic. Dar Tarțuinius, eparhul cetății, chemând pe Silvestru, l-a întrebat de averea ce a rămas după Timotei și-l silea să jertfească idolilor, dar acesta neplecându-se, îl îngrozea cu chinurile. Silvestru, văzând înaintea morții cea neașteptată, ce era să fie, a spus eparhului cuvântul Evangheliei: În această noapte, sufletul tău vor să-l ceară de la tine, iar cele ce te lauzi să-mi faci, acelea nu se vor întâmpla. Eparhul, mâniindu-se de aceste cuvinte, a poruncit să lege cu lanțuri de fier pe Sfântul Silvestru și să-l arunce în temniță, iar el a șezut să prânzească; și mâncând pește, s-a înfipt în gâtul lui un os, pe care n-a putut să-l scoată în nici un fel și cu nici o doctorie; pentru aceea, bolind de la ceasul prânzului până la miezul nopții, a murit, după proorocia sfântului.

A doua zi, eparhul a fost dus la mormânt de ai săi cu plângere. Iar Silvestru a fost scos din temniță cu bucurie de cei credincioși și era cinstit foarte mult, nu numai de cei credincioși, ci și de cei necredincioși; căci multe din slugile curții

eparhului văzând împlinirea proorociei lui Silvestru s-au înfricoșat și cădeau la picioarele lui, temându-se să nu li se întâmple și lor ceva rău, cum se întâmplase stăpânului lor; iar alții s-au întors la Hristos, încredințându-se prin minunea aceea.

Ajungând sfântul la vârsta de 30 de ani, a fost hirotonit diacon de către Miltiade, episcopul Romei; după Miltiade s-a suit în scaunul Episcopiei Romei Silvestru, fiind ales de toți, deoarece era ca o luminoasă făclie în sfeșnic și păstora turma lui Hristos ca un alt apostol, povățuind-o cu cuvântul și cu lucrul la pășunea cea mântuitoare. Aflând pe unii din clerici, care-și lăsaseră rânduiala și se îndeletniceau cu negustorii lumești, i-a întors iarăși la slujirea bisericească și i-a pus la canon, ca nimeni din cei sfințiți să nu se lege cu lucruri de acest fel.

Acest preasfințit părinte a dat romanilor numiri pentru zilele săptămânilor; pentru că atunci romanii pe cea dintâi zi, pe care noi o numim duminică, ei o numeau ziua soarelui, iar pe celelalte le numeau: ziua Lunii, ziua lui Marte, ziua lui Mercur, ziua lui Iovis, ziua Venerei, ziua lui Saturn. El, înlocuind numele acelea necurate ale zeilor păgâni, a poruncit ca pe cea dintâi zi s-o numească ziua Domnului - că în acea zi a înviat

Domnul nostru cu slavă, iar pe celelalte zile le-a lăsat așa precum le numesc romanii. A așezat încă și aceasta, ca numai într-o sâmbătă să postească creștinii, în aceea în care a murit Hristos și s-a pogorât în iad, ca să-l risipească și să scoată de acolo pe strămoșul Adam cu strămoșii ceilalți, iar în celelalte sâmbete a oprit a se posti.

În acea vreme era în Roma un balaur mare, într-o peșteră adâncă, locuind sub muntele ce se cheamă Târpie, unde s-a zidit Capitoliul, căruia poporul necredincios îi aducea jertfe în toată luna, ca unui zeu; când balaurul ieșea din peșteră, vătăma văzduhul cu otrăvitoarea lui suflare, și se făceau multe omoruri în poporul ce locuia aproape și mai ales între copii. Elinii au zis către sfântul: "Pogoară-te în peșteră și fă ca balaurul, cu puterea Dumnezeului tău, să nu mai iasă afară ca să omoare oamenii și atunci vom crede în Dumnezeul tău, ca într-un Atotputernic". Sfântul a adunat pe toți credincioșii cei sfințiți și pe mireni și le-a rânduit post și rugăciune trei zile; apoi singur mai mult decât toți, se ostenea în post și în rugăciune.

Într-o noapte i s-a arătat în vedenie Sfântul Apostol Petru, poruncindu-i să ia cu sine câțiva preoți și diaconi și să se ducă la peștera unde sălășluia balaurul fără temere, apoi, săvârșind în gura peșterii dumnezeiasca slujbă, să intre

înăuntru și, chemând numele lui Iisus Hristos, să astupe acolo pe balaur ca să nu mai iasă niciodată. Sfântul s-a dus la peșteră, după porunca apostolului, iar după săvârșirea sfinte slujbe, a intrat în peșteră și, găsind într-însa niște uși, le-a închis, zicând: "Ușile acestea să nu se mai deschidă, până în ziua venirii a doua a lui Hristos". Astupându-l astfel pe balaur, l-a făcut să nu mai iasă în veci. Păgânii socoteau că Silvestru cu clerul său vor fi mâncați acolo de balaur, dar când l-au văzut că a ieșit nevătămat, s-au mirat și de atunci, nemaivăzând ieșirea balaurului, mulți au cunoscut puterea adevăratului Dumnezeu, și s-au adăugat celor credincioși.

Împărățind în acea vreme marele Constantin (306-337), nu era încă luminat cu Sfântul Botez. Ieșind din Roma la război împotriva lui Liciniu, s-a ridicat în Roma prigonire de la senatorii Romei asupra creștinilor, încât erau siliți credincioșii a jertfi idolilor, iar cei ce nu se supuneau erau munciți în multe feluri. Pentru această pricină, Sfântul Silvestru, luându-și clerul său, a ieșit din cetate și s-a ascuns într-un munte, ce se chema Soractes.

În acea vreme, după dumnezeiasca rânduială, împăratul Constantin a căzut într-o boală foarte cumplită și fără leac, încât era plin de bube de la

picioare până la cap. Erau duși la dânsul mulți doctori foarte înțelepți, precum și vrăjitori, nu numai din stăpânirea Romei, ci și din Persia, însă nici o ușurare n-a aflat în boală să. Mai pe urmă, slujitorii lui Jupiter din Capitoliu, apropiindu-se de împăratul, i-au zis: "De nu-ți vei face baie de sânge de prunci și de nu te vei scălda într-însa, fiind caldă, este cu neputință să te tămăduiești; iar de vei face așa, îndată vei fi sănătos și nu-ți va fi altă doctorie mai bună decât aceasta".

Împăratul a trimis pretutindeni ca să adune prunci, spre gătirea băii din sângele lor și s-au adunat în Capitoliu mulțime de prunci, care sugeau la sânul mamei lor. Venind ziua în care urma să fie junghierea pruncilor, împăratul mergea la Capitoliu, pentru că acolo jertfitorii aveau să-i pregătească însângerata baie; s-au adunat mulțime de femei, care, smulgându-și părul și cu unghiile zgâriindu-și fețele, strigau și cu amar se tânguiau. Întrebând împăratul care este pricina plângerii lor, s-a înștiințat că sunt maicile pruncilor adunați spre junghiere; apoi umilindu-se, văzând amara lor tânguire și lacrimile, a zis: "O! cât de mare este neomenia celor ce m-au sfătuit ca să vărs sânge nevinovat! Iar dacă aș ști cu încredințare că mă voi tămădui, mai bine este, ca eu singur să rabd durerea, decât să vărs sângele atâtor prunci, care nici un rău nu mi-au

făcut și să umplu de neîncetată tânguire și mâhnire pe maicile lor". Aceasta zicând, s-a întors la palat și a poruncit ca să dea maicilor pe fiii lor întregi; ba încă și aur din vistieriile împărătești dând fiecăreia, le-a liberat în pace.

Preabunul Dumnezeu, văzând o milostivire ca aceea, i-a răsplătit cu îndoită sănătate trupească și sufletească, căci a trimis la dânsul pe Sfinții Săi Apostoli, Petru și Pavel, care, pe când el dormea, i s-au arătat în vedenie, stând înaintea patului său. Și i-a întrebat împăratul cine sunt și de unde vin. Iar ei au răspuns: "Noi suntem Petru și Pavel, Apostolii lui Iisus Hristos, trimiși la tine ca să te povățuim pe calea mântuirii și să-ți spunem despre o baie, în care poți să-ți câștigi sănătatea trupului și a sufletului și să-ți făgăduim veșnică viață de la Dumnezeu, pentru vremelnica viață cea dăruită de tine pruncilor, căci i-ai cruțat. Deci să chemi la tine pe episcopul Silvestru, care se ascunde de frica ta, în muntele Soractes și învățătura aceluia s-o ascuți; iar el îți va arăta baia în care te vei curăți de toate bolile, și vei ieși cu sufletul și cu trupul sănătos". Aceasta zicându-i sfinții apostoli s-au dus de la dânsul.

Împăratul, deșteptându-se din somn, se miră de acea vedenie, și iată a intrat doctorul la dânsul după obicei. Iar el a zis către doctor: "De acum nu-

mi mai trebuie doctoria voastră, căci nădăjduiesc la dumnezeiescul ajutor". Deci l-a trimis înapoi. Apoi îndată a poruncit să caute pretutindeni pe episcopul Silvestru și să-l aducă la sine cu cinste.

Aflând pe Silvestru și ducându-l la împărat, acesta l-a primit cu cinste și cu dragoste, pentru că însuși el sculându-se, l-a îmbrățișat. Apoi l-a întrebat, zicând: "Sunt la voi niște dumnezei, care se numesc Petru și Pavel?" Silvestru a răspuns: "Unul este la noi Dumnezeu, împărate, Care a zidit cerul și pământul și toate cele ce sunt într-însele, iar pe cei care tu îi numești Petru și Pavel, aceștia nu sunt dumnezei, ci robi ai lui Dumnezeu, care au propovăduit numele lui Hristos în toată lumea, iar mai pe urmă și sângele și-au vărsat pentru Domnul lor, în vremea lui Nero". Împăratul, auzind acestea, s-a bucurat, și a zis: "Rogu-te, episcope, arată-mi chipurile acelora, dacă le ai pe icoană, ca să fiu încredințat că sunt aceia care mi s-au arătat în vis".

Silvestru îndată a trimis pe diaconul său, ca să aducă icoana Sfinților Petru și Pavel și văzând împăratul fețele apostolilor cele închipuite pe icoană, a zis: "Cu adevărat aceștia sunt cei văzuți de mine". Apoi a spus cu amănuntul toată vedenia sa episcopului și l-a rugat ca să-i arate baia în care ar putea să se curețe de lepră cea sufletească și

trupească, după cum i-au zis apostolii, care i s-au arătat în vedenie.

Sfântul episcop Silvestru a grăit împăratului: "Nu într-alt chip se cade ție, împărate, ca să intri într-acea baie, dacă nu vei crede mai întâi fără de îndoire în Dumnezeu pe Care L-au propovăduit apostolii, care s-au arătat ție". Răspuns-a împăratul: "De nu aş fi crezut că Iisus Hristos este Unul Dumnezeu, atunci niciodată nu te-aş fi chemat la mine". Sfântul i-a grăit: "Se cuvine mai întâi să posteşti, ca astfel cu rugăciunea, cu lacrimile şi cu mărturisirea păcatelor tale să milostiveşti pe Dumnezeu. Să lepezi porfiră şi coroana şapte zile şi să te închini în cămările palatului tău în sac şi în cenuşă, să faci pocăinţă, plângând şi căzând la pământ, apoi să porunceşti să se închidă templele idoleşti, iar jertfele lor să înceteze şi pe creştinii care sunt izgoniţi să-i liberezi, iar celor ce şed în legături să le dăruieşti pace; apoi să fii bun celor ce te roagă, toate cererile cele drepte să le îplineşti şi să dai din averile tale săracilor milostenie multă". Deci, a făgăduit împăratul ca toate acestea cu lucrul să le îplinească, iar episcopul, punând mâna pe capul său, s-a rugat şi l-a pregătit pentru Botez.

Adunând pe toţi credincioşii, le-a poruncit ca şi ei să postească şi să se roage ca să înceteze

prigonirea asupra Bisericii lui Dumnezeu și să se izgonească întunericul închinării idolești, iar lumina cea mântuitoare să răsară tuturor. Sosind a șaptea zi, sfântul a mers la împărat și, învățându-l multe despre tainele credinței în Sfânta Treime, i-a pregătit baia Sfântului Botez, în care a intrat împăratul și l-a cufundat Sfântul Silvestru, chemând peste dânsul numele Preasfintei Treimi.

Atunci a strălucit o lumină mare din cer, mai frumoasă decât razele soarelui și a umplut casa de multă strălucire; apoi împăratul s-a curățit îndată de lepră, căzând de pe trupul lui ca niște solzi de pește în apă și a ieșit din baie sănătos, încât nu s-a mai văzut nici urmă din bubele ce au fost pe trupul lui. Îmbrăcându-se în hainele cele albe, după Sfântul Botez, a spus singur: "Când m-am cufundat în apă, am simțit o mină de sus, întinzându-se și atingându-se de mine". Și îndată a poruncit ca nimeni să nu mai îndrăznească a huli pe Hristos sau a mai face rău creștinilor. Apoi a zidit în curtea sa împărătească o biserică în numele Mântuitorului Hristos și a poruncit ca să se boteze toți cei ce ar voi să fie creștini; iar haine de botez albe să ia de la împărăteasca vistierie. Deci s-a botezat în acel ceas mulțime de popor și, din zi în zi, creștea și se înmulțea Biserica lui Hristos, iar închinarea la idoli se împuțina.

A fost multă bucurie pentru numărul mare de credincioși, ce se afla acum în Roma, încât trebuiau să fie izgoniți din cetate toți cei care nu voiau să fie creștini. Dar împăratul a oprit poporul, zicând: "Domnul nostru nu voiește ca cineva să vie la dânsul silit, ci de se apropie cineva de bunăvoie și cu gând bun, pe acela îl primește cu milostivire. Deci, liber este fiecare să creadă cum voiește și să nu se prigonească unul pe altul". Acest răspuns împărătesc a înveselit și mai mult poporul, căci îi lăsa pe toți să viețuiască în libera lor credință.

Nu numai în Roma a fost această bucurie creștinească, ci și în toată lumea, pentru că toți credincioșii cei chinuiți pentru Hristos, de pretutindeni, au fost liberați din legături și din temnițe; apoi s-au întors din surghiun mărturisitorii lui Hristos, precum și cei ascunși prin munți și prin pustietăți de frica chinurilor și acum mergeau fără nici o temere la locurile lor; iar prigoana și chinurile pretutindeni au încetat.

Vrăjmașul, nevoind a suferi pacea aceasta a Bisericii și să vadă lumina drepte credințe întinzându-se, a îndemnat pe evrei ca să se apropie de Elena cea vrednică de laudă, mama împăratului, care se afla atunci în Bitinia, patria sa; și au trimis la dânsa aceste cuvinte: "Bine a făcut împăratul, fiul tău că a lăsat păgânătatea și a

răsturnat templele idolești; însă rău a făcut de a crezut în Iisus și-L cinstește ca pe Fiul lui Dumnezeu și adevăratul Dumnezeu, căci Acela a fost un iudeu și vrăjitor, înșelând pe popor cu năluciri vrăjitorești, iar Pilat, muncindu-L ca pe un făcător de rele, L-a spânzurat pe lemn.

Dacă împăratul a căpătat sănătate, aceasta nu s-a făcut prin puterea Lui, ci cu darul lui Dumnezeu, Care a zidit cerul și pământul. Deci se cuvine ție, Împărăteasă, ca să abați pe fiul tău de la o rătăcire ca aceasta, că nu cumva, supărându-Se Dumnezeu Cel Preaînalt, să se întâmple ceva rău împăratului". Auzind acestea Elena, a înștiințat pe fiul său Constantin. El, citind scrisoarea, a răspuns fericitei sale mame: acei evrei care i-au spus unele ca acestea, să vie cu dânsa la Roma și cu episcopii creștini, să fie întrebați de credință, înaintea tuturor; și care parte va birui, acea credință să fie mai bună. Această poruncă a împăratului fiind adusă de către împărăteasă la cunoștința evreilor, îndată s-a adunat o mulțime de evrei înțelepți și iscușiți în legea lor, care știau cuvintele proorocești și străbătuseră elineasca învățătură; deci fiind gata spre întrebare, au mers cu împărăteasa Elena la Roma. Între dânșii era un rabin mai înțelept, anume Zamvri, iscusit nu numai în înțelepciunea elinească, ci și în scriptură cea evreiască, fiind și un mare vrăjitor, în care

evreii își puneau toată nădejdea lor, că, de nu va dovedi pe creștini cu cuvintele, apoi cu semnele sale vrăjitoarești să-i biruiască.

Sosind ziua întrebării evreilor cu creștinii, împăratul a șezut în scaunul său cu toată suită; apoi a intrat înaintea împăratului Sfântul Silvestru cu câțiva tovarăși și episcopi, care se întâmplaseră atunci. Au intrat și evreii care erau în număr de 120. După aceea s-a început discuția, pe care și împărăteasa Elena dorise s-o asculte, fiind ascunsă după perdea, iar împăratul cu suita sa asculta ce se vorbea de amândouă părțile.

La început evreii cereau din partea creștinilor să stea la întrebări cu dânșii 12 înțelepți; dar Sfântul Silvestru s-a împotrivit, zicând: "Nu spre mulțimea oamenilor nădăjduim, ci spre Dumnezeu, Care întărește toate, ne-am pus nădejdea, și pe Care chemându-L într-ajutor, îi zicem: Scoală-Te Dumnezeule, judecă între noi. Iar evreii au zis: "Această scriptură este a noastră, căci proorocul nostru a scris aceste cuvinte, iar ție se cade să grăiești din ale tale scripturi, iar nu dintru ale noastre".

Silvestru a răspuns: "Într-adevăr, la început vouă v-a fost grăită Scriptura Vechiului Așezământ și propovăduirile proorocești, însă aceleași se cuvin

și nouă, căci într-însele sunt multe grăite despre Domnul nostru Iisus Hristos. Deci, se cade ca astăzi din acelea să ne întrebăm cu voi, căci cărțile voastre s-au făcut ale noastre, iar ale noastre s-au făcut străine pentru voi, și mai curînd veți crede cărților voastre, decât în ale nostre; pentru aceasta, cu cărțile voastre vă arătăm adevărul, căruia voi vă împotriviți.

Apoi și dovedirea va fi mai minunată și mai luminată dacă, luând arma din mina potrivnicului, cu aceeași armă îl vom birui". Împăratul a zis: "Drept este acest cuvânt al episcopului și cu neputință este a-i grăi împotrivă, căci din scripturile voastre, o! evreilor, vor aduce creștinii mărturie despre Hristos al lor și cu adevărat a lor va fi biruința, iar voi, chiar din cărțile voastre veți fi biruiți". Acestea zicând împăratul, toată suita a lăudat această judecată.

Deci, au început evreii a zice către creștini astfel: Atotțiitorul Dumnezeuul nostru în Cartea a doua a Legii, zice: Vedeți, vedeți că Eu sunt și nu este Dumnezeu afară de Mine. Dar cum numiți voi Dumnezeu pe Iisus, Care a fost om, pe Care părinții noștri L-au răstignit și după aceea ziceți că sunt trei Dumnezei: Tatăl întru Care și noi credem, Iisus, numindu-L Fiu al lui Dumnezeu, și că al treilea Dumnezeu este Duhul. Crezând astfel oare

nu vă împotriviți lui Dumnezeu, Ziditorul tuturor, Care ne-a învățat că nu sunt alți Dumnezei afară de El?" La acestea, de Dumnezeu insuflatul Silvestru a răspuns: "Dacă veți pricepe scripturile, veți afla că noi nimic nou nu aducem mărturisind pe Fiul lui Dumnezeu și pe Sfântul Duh; pentru că acestea nu sunt zise numai de noi singuri, ci de proorocii dumnezeiești sunt spuse.

Mai înainte de toți, David, Proorocul și împăratul, înainte vestind vrăjmășia părinților voștri asupra Mântuitorului nostru, a zis: Pentru ce s-au întărâtat neamurile? Și popoarele au cugetat cele deșarte asupra Domnului și asupra Hristosului Lui? Deci, David grăind de Domnul și de Hristos, nu vorbește despre o persoană, ci de două. Iar că Hristos este Fiu al lui Dumnezeu vestește același prooroc, zicând: Domnul a zis către Mine: Fiul Meu ești Tu, Eu astăzi Te-am născut. Pentru că unul este cel ce a născut, iar altul cel născut". Împotriva acestora evreii au zis: "De vreme ce, precum grăiești, a născut Dumnezeu, apoi tu aici pe Cel fără de patimă Îl faci pătimaș. Apoi, cum Fiul este Dumnezeu, născut sub ani și ființa Sa a avut-o în vreme? Pentru că cuvântul astăzi însemnează vreme și nu se înțelege că este Dumnezeu veșnic".

Silvestru a răspuns: "Nu zicem noi că în Dumnezeu este pătimasă nașterea, evreule, ci pe Dumnezeu Îl mărturisim fără patimă, iar nașterea o socotim într-acest chip: precum din minte se naște cuvântul. Nici nu socotim vremelnică nașterea Fiului din Tatăl, ci veșnică; căci Fiul, împreună cu Tatăl și cu Duhul, este făcător al vremilor, iar făcătorul vremilor nu este sub vremi.

Apoi cuvântul acela: Eu astăzi Te-am născut, nu însemnează pe cea de sus și veșnica dumnezeiască naștere, ci pe cea de jos, care a fost primită în vreme și în timp pentru mântuirea noastră; pentru că proorocul cunoștea că Hristos Dumnezeu este mai înainte de veci, pentru aceasta și zice: Scaunul Tău, Dumnezeule, în veacul veacului. Vestind înainte întruparea Lui, care era să fie în vremurile cele mai de pe urmă, a zis: Fiul Meu ești Tu, Eu astăzi Te-am născut. Deci, cu aceste cuvinte, Fiul Meu ești Tu, însemnează nu nașterea cea vremelnică, ci nașterea cea veșnică a Lui.

Iar cu aceasta: Eu Te-am născut, înseamnă nașterea Lui, care s-a petrecut sub ani; și când a zis: Eu Te-am născut, a arătat proorocului că și nașterea care avea să fie sub ani, Tatăl o socotea că pe a Sa, de vreme ce cu a Lui voie avea să fie. Dar chiar și acea zicere: Astăzi Te-am născut, înseamnă veșnicia nașterii lui Dumnezeu, în care

nu este fapta celui ce a trecut, sau a celui ce vine, ci totdeauna a celui ce este de față. Iar despre Duhul Sfânt același David mărturisește, zicând: Cu Cuvântul Domnului cerurile s-au întărit și cu Duhul gurii Lui toate puterile lor. Drept aceea, aici pe trei pomenește: pe Tată, ca Domn, pe Fiul pe care îl numește Cuvânt și pe Sfântul Duh. În alt loc zice: Duhul Tău cel Sfânt nu-l lua de la mine. Și iarăși: Unde mă voi duce de la Duhul Tău?

Cu aceste cuvinte proorocul arată că este Duh Sfânt și le umple pe toate. Și iarăși zice: Trimite-vei Duhul Tău și se vor zidi. Acestea toate nu sunt zise de David? Dar și Moise, de Dumnezeu văzătorul, în Cartea Facerii, numește pe Dumnezeu, zicând: Să facem pe om după chipul și după asemănare noastră; deci, cu cine grăia atunci Dumnezeu, dacă nu vom înțelege că altă față era cu dânsul? Și nu poate să zică nimeni că aici ar fi grăit Dumnezeu către cereștile puteri; pentru că singure acele cuvinte - după chipul nostru - nu lasă nici a gândi la aceea, pentru că nu este chipul și asemănarea lui Dumnezeu, ca și a îngerului; că nici firea și puterea nu este una, ci alta este firea lui Dumnezeu și alta a îngerilor.

Deci, se cădea ca altul să fie acela cu care a grăit Dumnezeu aceste cuvinte: după chipul nostru. Și astfel se cădea să fie Acela, care era de o

fire cu Dumnezeu, care grăia, adică de un chip și o asemănare. Și cine putea să fie astfel, dacă nu Fiul, care este de o ființă cu Tatăl, de o slavă și de o putere, chipul Tatălui cel neschimbat? Deci, ce lucru nou aducem noi în mijloc? Credem și zicem că este Tată și Fiu și Duh Sfânt; și dacă neamurile acestea sunt necredincioase, și li se pare că sunt deșarte, nu este mirare, căci nu știu Sfânta Scriptură; iar voi de ce nu credeți celor ce se învață în cuvintele sfinților prooroci - dintre care nici unul nu este care să nu fi proorocit despre Mântuitorul nostru."

Apoi dumnezeiescul acesta părinte, vrând mai multe să grăiască despre Sfânta Treime, împăratul, tăindu-i vorba, a grăit către evrei: "Aceste cuvinte, pe care episcopul le-a pus de față nouă din Scriptură, o! evreilor, oare astfel sunt scrise și în cărțile voastre?" Iar ei au răspuns: "Da". Apoi împăratul le-a zis: "Deci, la această întrebare, adică despre Sfânta Treime, mi se pare că sunteți biruiți". Ei au răspuns: "Nu, o! bunule împărat! Nicidecum nu poate Silvestru ca să ne biruiască, dacă și noi vom pune înaintea pe cele ce avem; pentru că avem multe cuvinte împotriva, pe care îndată suntem gata a le grăi, dar vedem că este de prisos vorba și deșartă este sânguința a ne întreba despre Treime, căci nu pentru aceasta acum grăiește, dacă este unul Dumnezeu sau trei, ci

despre aceasta, că adică Nazarineanul nu este Dumnezeu. Că deși ne-am învoi ca să fie trei Dumnezei, însă de aici nu înseamnă că Iisus este Dumnezeu, căci nu a fost Dumnezeu, ci om, din om născut, și cu oamenii păcătoși a locuit, cu vameșii bând și mâncând; și precum se scrie în Evanghelia Lui, a fost ispitit de diavolul; apoi de ucenic a fost vândut și prins, batjocorit, bătut, adăpat cu fiere și cu oțet, dezbrăcat, fiindu-i împărțite hainele Lui la sorți, pe Cruce pironit, mort și îngropat; cum dar unul ca acesta se poate numi Dumnezeu? Despre aceasta acum, împărate, se grăiește împotriva creștinilor, căci pe acel Dumnezeu nou Îl propovăduiesc. Deci, de pot să zică ceva despre El și de au mărturii, să ne spună".

Astfel zicând ei, Sfântul Silvestru a început a grăi: "Nu trei Dumnezei socotim noi, evreule, precum voi socotiți, ci pe unul Dumnezeu mărturisim, Care în trei fețe sau trei ipostasuri este cinstit și închinat de noi. Se cădea vouă, ca acele cuvinte puse împotriva întrebării voastre celei dintâi și pe care le-am adus din ale voastre cărți să le arătați că nu sunt bine zise, și astfel la întrebare să intrați; dar de vreme ce acum vă lepădați, deci să vorbim despre Domnul nostru Iisus Hristos, precum singuri voiți.

Să începem de aici: Dumnezeu, Care pe toate întru ființă le-a adus, când a zidit pe om și l-a văzut plecându-se spre tot răul, n-a trecut cu vederea lucrul mâinilor Sale, ci bine a voit ca Fiul Său, Care este cu El nedespărțit (pentru că Dumnezeu este pretutindeni), să se pogoare până la ale noastre hotare. Deci s-a pogorât și, născându-se din Fecioară, s-a născut sub lege, ca pe cei de sub lege să-i răscumpere. Iar despre aceasta, că din Fecioară avea să se nască, a proorocit dumnezeiescul Prooroc Isaia, zicând: Iată, Fecioară în pânțece va lua și va naște fiu, și vei chema numele Lui Emanuel. Iar numele acesta precum și voi știți, însemnează dumnezeiasca venire la oameni, și, în limba noastră, Emanuel se tâlcuiește cu noi este Dumnezeu.

Deci pe Dumnezeu, cum că avea să se nască din Fecioară, același prooroc mai înainte cu multă vreme l-a vestit". Evreii au zis: "În limba noastră evreiască, cartea lui Isaia proorocul nu are scris Fecioară, ci tânără, iar voi ați stricat Scriptura, scriind în cărțile voastre Fecioară, în loc de tânără".

Sfântul episcop Silvestru a răspuns: "Dacă în cărțile voastre nu este scris Fecioară, ci tânără, apoi nu este oare tot una tânără și fecioară? Să judecăm de aici când Isaia Proorocul a grăit despre

Dumnezeu către Ahaz: Cere semn de la Domnul Dumnezeuul tău în adânc, sau în înălțime. Ahaz a zis: Nu voi cere, nici voi ispiti pe Domnul. Atunci a grăit proorocul: Pentru aceasta Domnul singur vă va da un semn. Deci ce semn va da? Fecioara va lua în pânțe. Iar de ziceți voi că proorocul n-a zis "fecioară", ci "tinăra", și că nu este tot una tânără și fecioară, apoi și acel făgăduit semn nu poate să se numească semn; pentru că a naște tinăra cea însoțită cu bărbat nu este acesta semn, ci rânduială a firii și obicei; iar a naște fără amestecare bărbătească, acela este un semn, pentru că este neobișnuit lucru, care covârșește rânduiala firii.

Deci tânăra aceea, despre care s-a scris de voi, era fecioară, de vreme ce Domnul a făgăduit să dea printr-însa semnul; și acesta este un semn, ca mai presus de fire să se nască Fiul, necunoscând bărbat. Noi n-am stricat Scriptura, scriind în loc de "tânăra", "fecioară", ci am îndreptat-o, ca să știm mai luminos printr-însa semnul lui Dumnezeu cel prealuminat, care covârșește firea omenească. Cine din oameni s-a născut fără unire bărbătească, decât numai Adam cel zidit din pământ și Eva cea zidită din coasta lui? Apoi când a născut vreo femeie, neamestecându-se cu bărbat? Deci, n-ar fi fost semnul cel ce s-a făgăduit să se dea de la Dumnezeu, dacă tânăra aceea nu mai presus de

fire, ci după fire amestecându-se cu bărbat ar fi luat în pântece, căci ar fi fost lucru obișnuit al firii, dar de vreme ce Fecioară a zămislit fără bărbat, de la Duhul Sfânt, pentru aceea semnul lui Dumnezeu este nou și preaslăvit; și a fost cu noi Dumnezeu, după făgăduință, Cel născut din Fecioară Preacurată, mai presus de fire".

Evreii au zis: "De vreme ce s-a numit Iisus cel născut din Maria, iar nu Emanuel, deci nu era El Acela pe Care L-a făgăduit Dumnezeu prin prooroc, ci altul". Sfântul Silvestru a răspuns: "Sfânta Scriptură a obișnuit ca, uneori, în loc de nume a pune întâmplările și faptele, precum și aceasta: Cheamă numele Lui grabnic biruitor; măcar că nimeni nu s-a aflat niciodată să se cheme cu un nume ca acesta. Însă de vreme ce Hristos avea să biruiască pe vrăjmași, pentru aceea i se numărau lucrurile Lui pe care avea să le facă. Același prooroc grăiește și despre Ierusalim: Te vei numi cetate a dreptății, măcar că nimeni n-a numit niciodată cetatea aceea "cetate a dreptății", ci o cheamă cu obișnuitul său nume "Ierusalim"; și de vreme ce atunci Ierusalimul se îndreptase înaintea lui Dumnezeu, de aceea i-a zis în proorocie cetate a dreptății, din lucrurile ce se făceau într-însa.

Și altele ca acestea pot să se afle în Scriptură, care a dat nume lucrurilor ce s-au întâmplat.

Ascultă pe Baruh, proorocind despre faptul că Dumnezeu vrea să locuiască cu oamenii: Acesta este Dumnezeul nostru, nu se va socoti altul afară de El; aflat-a toată calea științei și a dat-o lui Iacov, sluga Sa, și lui Israel cel iubit de El; iar după aceasta pe pământ S-a arătat și cu oamenii a viețuit. Iar că de diavolul avea să fie ispitit, Zaharia a proorocit așa: Și mi-a arătat mie Domnul pe Iisus, preotul cel mare, stând înaintea îngerului Domnului și diavolul sta de-a dreapta Lui, ca să I se împotrivească. Și a zis Domnul către diavol: Să te certe Domnul pe tine, diavole.

Iar pentru mântuirea lui era proorocit în Cartea lui Solomon: Zis-au în sine cei ce gândeau nedreptate: Să vânăm cu vicleșug pe drept, că nu ne este de trebuință și se împotrivește lucrurilor noastre. Iar cum avea să fie vândut de ucenicul Său, a spus înainte psal-mistul: Cel ce mănâncă pâinea mea, a pornit asupra mea vicleșug. Pentru martorii cei nedreți a scris înainte: Sculatu-s-au asupra Mea mărturii nedrepte.

Despre răstignirea Lui, zice: Străpuns-au mâinile și picioarele Mele, numărat-au toate oasele Mele. Același prooroc a grăit și despre împărțirea hainelor lui Hristos: Împărțit-au lor hainele Mele și pentru cămașa Mea au aruncat sorți. Același a proorocit și despre adăparea cu oțet, amestecat cu

fiere: Mi-au dat spre mâncare fiere și la sete M-au adăpat cu oțet. Și iarăși despre îngroparea Lui a spus mai înainte: M-au pus în groapa cea mai dedesubt. Iacov, strămoșul nostru, văzând mai înainte aceeași cu duhul, a zis: Culcându-te, ai adormit ca un leu și ca un pui de leu. Acestea și mai multe mărturii aducându-le înainte Sfântul Silvestru, de la sfinții prooroci, despre Domnul Hristos, a biruit pe evrei, fiindcă grăia Sfântul Duh prin gura lui. El a arătat lămurit că Hristos, născut din Fecioară, este Dumnezeu adevărat.

Evreii ziceau: "Ce nevoie era să se nască Dumnezeu în trup omenesc? Nu putea într-alt chip să se mântuiască neamul omenesc?" Sfântul a răspuns: "Nu este nimic cu neputință la Dumnezeu, dar se cădea să fie biruit diavolul de acela care a fost biruit de el. Omul a fost biruit de diavol, nefiind născut după obiceiul firii, adică nu din amestecare bărbătească, ci din pământ zidit, care era ca o fecioară curată, căci încă atunci nu era blestemat de Dumnezeu, nici nu-l întinase sângele uciderii de frate, nici vreo ucidere de fiară; apoi era străin de stricăcioasele trupuri ale morților, nici nu era întinat cu lucruri necurate, dintr-un pământ ca acesta, s-a zidit trupul strămoșului, pe care dumnezeiască însuflare l-a înviat; deci pe omul acesta născut astfel, după ce l-

a biruit diavolul cel rău întru toate, i se cădea cu adevărat că și el însuși să fie biruit de un om.

Iar acesta este Domnul nostru Iisus Hristos, născut nu după obiceiul și legea firii, ci precum Adam era curat din pământ, așa și El din pântecul cel curat fecioresc era sfânt; și precum acela a înviat cu suflarea dumnezeiască, așa și Acesta prin Duhul Sfânt, când a adumbrat pe Preasfânta Fecioară, S-a întrupat și S-a făcut Dumnezeu și om desăvârșit în toate, afară de păcat, având două firi: dumnezeiască și omenească. Deci, omenirea a pățit pentru noi, iar dumnezeirea a rămas fără de patimă". Apoi sfântul a adus asemănarea aceasta: "Precum un pom luminat de razele soarelui, chiar de s-ar tăia pomul, raza soarelui nu se taie, tot astfel și omenirea lui Hristos, unindu-se cu Dumnezeirea, a răbdat patimi, însă Dumnezeirea n-a suferit nimic".

Zicând Sfântul Silvestru acestea, împăratul și toată suita l-au lăudat și au găsit adevărate în întregime toate cele spuse de dânsul; pentru că acum evreii nu mai aveau de zis nimic împotriva sfântului.

Atunci vrăjitorul Zamvri a zis către împăratul: "Deși ne biruie Silvestru cu cuvintele sale, pentru

că e foarte învățat și meșter la cuvinte, pentru aceasta noi nu ne vom depărta de la legea noastră părintească, nici vom urma Omului, pe Care părinții noștri L-au dat morții prin sfatul lor obștesc. Iar că unul este Dumnezeu, pe Care noi Îl cinstim, și altul nu este, eu voi arăta nu cu cuvântul, cum face Silvestru, ci sunt gata a arăta cu lucrul, dacă împăratul va porunci deci, o să aduc aici un bou mare și îndată va ști stăpânirea ta și toți cei de față cum că nu este alt Dumnezeu în afară de Dumnezeul nostru". Unul din cei ce stăteau înaintea împăratului, a zis: "Nu departe de zidurile cetății, în cireada mea, se află un asemenea bou, pe care nimeni nu poate să pună jugul, nici cu mâna să-l atingă". Și îndată împăratul a trimis să aducă acel bou.

În același timp Sfântul Silvestru a întrebat pe Zamvri: "Pentru ce-ți trebuie boul? Și dacă îl vor aduce, ce poți să faci?" Iar Zamvri a zis: "Vreau să arăt puterea Dumnezeului nostru, al cărui nume de-l voi șopti boului la ureche, îndată va muri, căci firea cea muritoare nu poate să sufere numele lui Dumnezeu, nici nu poate a fi viu boul și să audă acel nume. Părinții noștri când aduceau boii la jertfă, acest nume îl strigau în urechea lor și îndată scoteau un mare răget, și murind, erau gata spre jertfă". Silvestru i-a zis: "Dacă numele acela, precum zici, ucide pe toți cei ce-l aud, atunci cum

l-ai învățat tu și n-ai murit?" Zamvri a răspuns: "Nu se cade ție să știi această taină, de vreme ce ești vrăjmașul nostru".

Împăratul a spus: "Dacă episcopului nu vrei să-i descoperi această taină, atunci să ne-o spui nouă, căci cu adevărat acest lucru este îndoielnic, afară numai dacă ar zice cineva că acest nume este scris". Zamvri a răspuns: "Nici piele, nici hârtie, nici lemn, nici piatră, nici orice fel de materie nu poate să ție acel nume scris, căci îndată pier și scriitorii și acea materie pe care s-ar scrie". Împăratul i-a zis: "Apoi spune cum l-ai învățat singur, căci este cu neputință a-l învăța, dacă nici nu se grăiește, nici nu se scrie". Zamvri a răspuns: "Eu, împărate, șapte zile am postit, apoi într-o spălătoare nouă de argint am turnat apă nouă din izvor și m-am rugat, apoi s-au scris cuvintele pe apă cu un deget nevăzut, care m-a învățat numele lui Dumnezeu".

Înțeleptul Silvestru a zis: "Dacă astfel, cum spui, ai învățat numele acela, deci când îl grăiești cuiva în ureche, nu auzi tu însuți numele acela precum și cel căruia îl spui? Apoi cum, auzindu-l singur, nu mori?" Răspuns-a vrăjitorul: "Ți-am spus că nu ți se cade să știi această taină, fiind vrăjmașul nostru; deci nu mai este nevoie de cuvinte, când cu fapta se cade să arătăm ceea ce se grăiește; și din

două să-ți alegi una: sau tu, chemând numele Nazarineanului tău, să omori boul, ca și noi întru Dânsul să credem, sau eu voi zice în urechea lui numele Dumnezeului nostru și voi omorî pe boul acela, și atunci vei fi dator să crezi în Dumnezeul nostru".

Aceasta auzind-o cei ce erau de față, au lăudat judecata lui Zamvri, iar creștinii se îndoiau și sfântul episcop îi întărea. Împăratul a zis lui Zamvri: "Se cade ca tu mai întâi să-ți împlinești făgăduința, căci tu ai făgăduit cu un cuvânt să omori boul". Vrajitorul a zis: "Dă-mi poruncă, împărate, și sunt gata a face aceasta, apoi vei vedea puterea Dumnezeului meu". Zicând aceasta, s-a apropiat de bou, pe care îl legaseră de coarne câțiva oameni puternici cu funii tari și cu mare greutate îl duceau. Deci, apropiindu-se Zamvri de dânsul, i-a șoptit ceva la ureche și îndată boul, răcnind foarte tare și scuturându-se, a căzut mort. Cei de față, văzând aceasta, s-au mirat foarte mult, iar evreii, bătând din palme au strigat: "Am biruit, am biruit!".

Sfântul Silvestru a rugat pe împărat ca să poruncească să fie tăcere. Făcându-se tăcere, episcopul a zis către evrei: "Oare aceasta nu este scris în cărțile voastre, pe care Dumnezeu a grăit-o: Eu voi omorî și voi face viu, ucide-voi și voi

tămădui? Ei au răspuns: "Așa este scris". Silvestru a zis: "Dacă Zamvri cu numele lui Dumnezeu a omorât boul, apoi cu același nume să-l și învieze, pentru că Dumnezeu este binefăcător, iar nu răufăcător și aceasta este firea Lui, adică a face bine, iar a face rău este împotriva firii Sale; ci voia Lui este ca totdeauna să facă bine. Dacă se întâmplă câteodată că și pedepsește pe cineva, pentru folosul altora, aceasta o face pentru faptele noastre cele rele. Deci, dacă ceea ce nu este în firea lui Dumnezeu, cu înlesnire a făcut-o Zamvri, cu atât mai vârtos poate să facă ceea ce este în firea lui Dumnezeu, adică să învieze boul cu același nume dumnezeiesc prin care l-a omorât, și atunci eu voi trece la credința lui". Zamvri a zis către împărat: "Încă o dată împărate, Silvestru voiește să se folosească de cuvinte, care nu sunt de trebuință, după ce s-a săvârșit lucrul cel minunat". Iar către Silvestru a zis: "Dacă tu, Silvestre, ai putere să faci vreo minune cu numele lui Hristos al tău, spune". Silvestru a răspuns: "De vei voi, îți voi arăta puterea Hristosului meu, când, prin chemarea sfântului Său nume, voi învia boul acesta, pe care tu l-ai omorât". Zamvri a zis: În zadar te lauzi, Silvestre, pentru că nu se poate una ca aceasta, adică să înviezi boul". Împăratul a zis lui Zamvri: "Deci, dacă ceea ce zici tu că este cu neputință, va putea să o facă Silvestru, atunci vei

crede în Dumnezeu lui?" Zamvri a răspuns: "Cu adevărat, împărate, jur înaintea ta că de voi vedea acest bou înviat, voi mărturisi că Hristos este Dumnezeu și voi primi credința lui Silvestru". Acest jurământ l-au repetat toți evreii.

Atunci episcopul, plecându-și genunchii, cu tot dinadinsul s-a rugat lui Dumnezeu cu lacrimi; apoi, sculându-se și ridicând mâinile către cer, a strigat în auzul tuturor: "Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, căruia cu înlesnire îți este a omorî și a învia, a răni și a tămădui, binevoiește ca prin chemarea Preasfântului și de viață făcătorului Tău nume, să redai viață acestui bou, pe care Zamvri cu chemarea drăcească l-a făcut mort; pentru că este vremea să se arate minunile Tale pentru mântuirea multora. Auzi-mă pe mine, robul Tău, în ceasul acesta, ca să se preamărească Preasfânt numele Tău". După rugăciune s-a apropiat de bou și a grăit cu glas mare: "De este adevărat Dumnezeu cel propovăduit de mine, Iisus Hristos cel născut din Fecioara Maria, scoală-te și stai pe picioarele tale, apoi lepădându-ți toată sălbăticia, să fii blând".

Aceasta zicând sfântul, îndată boul a înviat, s-a sculat și era blând. Sfântul a poruncit să dezlege funiile din coarnele lui și i-a zis: "Du-te de unde ai venit și pe nimeni să nu vatămi, ci blând să fii;

astfel îți poruncește Iisus Hristos, Dumnezeuul nostru". Deci, s-a dus boul cu toată liniștea, el care mai înainte era neîmblânzit și sălbatic. Aceasta văzând-o toți, au strigat într-un glas: "Mare este Dumnezeuul cel propovăduit de Silvestru". Iar evreii cu Zamvri, alergând la sfântul și cuprinzându-i cinstitele lui picioare, se rugau ca să mijlocească la Dumnezeu pentru dânșii, ca să-i primească la credința creștinească. La fel și fericită Elena, deschizând perdeaua, după care ședea, ascultând întrebările și privind la cele ce se făceau, a ieșit și a căzut la picioarele sfântului și, mărturisind că Hristos este Dumnezeu adevărat, a cerut Sfântul Botez. Și s-a botezat atunci Sfânta Elena, la fel și evreii cu Zamvri; apoi nenumărată mulțime de popor a crezut în Dumnezeu și s-a unit cu Biserica lui Hristos.

După aceasta, Sfântul Silvestru s-a dus cu Sfânta împărăteasă Elena la Ierusalim, ca să caute Crucea Domnului, care fiind aflată, mulți evrei au crezut în Hristos și i-a botezat Sfântul Silvestru. Apoi, întorcându-se la Roma, a viețuit cealaltă vreme a vieții sale în obișnuitele lui osteneli și în grija pentru Biserica lui Hristos.

Astfel, bine păstorindu-și turma cea cuvântătoare, a trecut către Domnul. În episcopie a petrecut 23 de ani și 10 luni (314-335), iar acum

în viața cea nesfârșita preamărește pe Tatăl, pe Fiul și Sfântul Duh, pe unul în Treime Dumnezeu, Căruia și de la noi să-I fie slavă în veci. Amin.

